

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto oikeusministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi vesilain muuttamisesta

Vesilakia koskevan esitysluonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esityksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu hyvin. Esityksen vaikutuksia kaikista pienimmille vesivoimalaitoksille sekä kalakantojen elinolojen parantamiselle olisi hyvä tarkentaa.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Esityksessä olisi hyvä tarkentaa esityksen hyötyjä ja haittoja kaikkein pienimmille vesivoimalaitoksille. Kalatalousvelvoitteiden täyttäminen voi edellyttää pieniltä laitoksia suuria taloudellisia panostuksia.
- Esityksen vaikutuksia kalakantojen elinolojen parantamiseen olisi hyvä tarkentaa. Esityksessä olisi hyvä tuoda esille, mitkä vaelluskalalajit voisivat erityisesti hyötyä ehdotetuista lainmuutoksista ja millaisilla kalataloustoimenpiteillä olisi mahdollista saavuttaa parhaiten myönteisiä ympäristövaikutuksia pitkällä aikavälillä.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesilakia. Vesilakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset uuden kalatalousvelvoitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän määräämisestä sellaisen vesivoimalaitoksen lupaan, johon näitä ei sisälly. Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat tällaisten laitosten lupamääräysten tarkistamisen kalatalousasioiden osalta nykyistä helpommin. Säännösten tarkoituksena on tukea kansallisten vaelluskalakantojen elvyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä. Ehdotetut muutokset täydentävät vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) kansallista täytäntöönpanoa.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Esityksen tarkoituksena on pyrkiä elvyttämään kansallisia vaelluskalakantoja mahdollistamalla jälkikäteinen puuttuminen sellaisiin vesitalouslupiin, joissa ei ole annettu määräyksiä kalatalousvelvoitteesta tai kalatalousmaksusta tai näiden yhdistelmästä. Tämä koskee lähtökohtaisesti sellaisia vanhoja hankkeita, joissa kalakantoihin liittyvät määräykset ovat joko hyvin yleisluontoisia tai niitä ei ole lainkaan (ns. nollavelvoitelaitokset). **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa käy hyvin ilmi asian tausta, tavoitteet, keskeiset ehdotukset ja tarve lainmuutokselle.

Esitysluonnoksen nykytilan kuvauksessa on tuotu esille eritehoisten vesivoimalaitosten määrä Suomessa sekä niiden merkitys energiantuotannossa. Eritehoisille voimalaitoksille määrättyjen kalatalousvelvoitteiden ja kalatalousmaksujen määrää on havainnollistettu erillisessä taulukossa. Puutteellisten tietojen vuoksi pienten laitosten lukumäärään sisältyy jonkin verran epävarmuutta. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksesta saa riittävän käsityksen siitä, miten suureen joukkoon voimalaitoksia ehdotettu sääntely kohdistuisi.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että Lupa- ja valvontavirasto voi kalataloustehtäviä hoitavan elinvoimakeskuksen hakemuksesta määrätä kalakantojen turvaamiseksi kalatalousvelvoitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän vesivoimalaitoksen luvanhaltijalle, jos lupaan ei sellaista sisälly. Esitysluonnoksen mukaan Lupa- ja valvontavirastossa saattaisi tulla vuosittain vireille 3–4 uuden lupamääräyksen antamista tarkoittavaa asiaa.

Ehdotettu sääntely jättää viranomaisille tilannekohtaista harkintavaltaa uusien velvoitteiden ja maksujen asettamiselle. Esitysluonnoksen mukaan uusia lupamääräysten antamista koskevia asioita voisi tulla vireille vuosittain vähän, mutta nämä tapaukset aiheuttaisivat kuitenkin viranomaisille lisätyötä, joka tulisi hoitaa nykyisten määrärahojen puitteissa. **Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen**, onko ehdotetuilla muutoksilla mahdollista saavuttaa esityksen tavoitteet, jos vireille tulevien asioiden määrä jää vähäiseksi tai jos viranomaisilla ei ole riittäviä resursseja lupamääräysten antamista koskevien asioiden käsittelyyn.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on hyödynnetty tutkimustietoa sekä erilaisia taulukoita esityksen nykytilan kuvauksen ja vaikutusarvioinnin havainnollistamiseksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu muita toteuttamisvaihtoehtoja ja perusteltu, miksi muut vaihtoehdot eivät ole tarkoituksenmukaisia.

Esitysluonnoksessa on tiivis kuvaus Saksan ja Ruotsin vesilainsäädännöstä ja lupien tarkistamisprosesseista. **Arviointineuvosto katsoo**, että eri maiden kokemusten vertaaminen jää osin

suppeaksi verrokkimaiden vähäisen määrän vuoksi. Valitut verrokkimaat ovat kuitenkin perusteltuja, sillä Ruotsin vesilainsäädännössä on useita Suomen vesilainsäädännön piirteitä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu keskeinen lausuntopalaute ja kerrottu, mitä muutoksia esitykseen on tehty lausuntopalautteen perusteella.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on arvioitu esityksen taloudellisia vaikutuksia toiminnanharjoittajille, julkiselle taloudelle ja kunnille. Esitysluonnoksen mukaan lainmuutosten taloudelliset vaikutukset kohdistuvat pääosin voimalaitoksen luvan haltijoihin, aina luonnollisista henkilöistä suuriin pörssiyhtiöihin.¹

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on kuvattu suuntaa antavasti kalatien rakentamisen suunnittelun ja toteutuksen viitteellisiä kustannuksia sekä toteutuneiden kalatiehankkeiden kustannuksia. Näiden tietojen perusteella saa käsityksen vesivoimalaitoksen omistajille aiheutuvien kustannusten suuruusluokasta, vaikka täsmällisiä arvioita ei ole voitu esittää. Kustannusten suuruuteen vaikuttavat kuitenkin laitoksen teho, kokoluokka ja sijaintipaikka vesistöissä. Esitysluonnoksessa on arvioitu myös nollavelvoitelaitosten sähköntuotannon menetyksen kustannuksia, mikä on myönteistä.

Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että kalateiden rakentamis- ja käyttökustannukset voivat kohota miljooniin euroihin riippuen vesivoimalaitoksen koosta. Esitysluonnoksen mukaan ehdotettujen muutosten soveltamisalaan kuuluvista vesivoimalaitoksista suurin osa on pieniä, nimellistehoaltaan alle 0,1 MW:n laitoksia. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että luvanhaltijalla on oikeus saada valtiolta korvaus kalatalousvelvoitteesta aiheutuvasta vesivoiman menetyksestä johtuvasta hyödyn olennaisesta vähentymisestä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa olisi hyvä tarkentaa esityksen hyötyjä ja haittoja kaikkein pienimmille vesivoimalaitoksille, joilta kalatalousvelvoitteiden täyttäminen voi edellyttää suuria taloudellisia panostuksia. Onko mahdollista, että kalatalousvelvoitteet voivat aiheuttaa niin suuria kustannuksia, että hyvin pieni voimalaitos on taloudellisesti kannattavampaa poistaa käytöstä kuin se, että laitos esimerkiksi rakentaisi kalatien?

Esitysluonnoksessa todetaan, että lainmuutosten vaikutukset kotitalouksiin voisivat heijastua lähinnä sähkön hintaan. Kalateiden rakentaminen kaikkiin nollavelvoitelaitoksiin tarkoittaisi sähkömarkkinoilla vuositasolla 0,02 %:n poistumaa Suomen alueella tapahtuvaan tuotantoon eli käytännössä korvautumista

---

¹ Esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi alle yhden MW:n vesivoimalaitosten omistajina voi olla energiayhtiöiden lisäksi myös luonnollisia henkilöitä joko suoraan tai välillisesti tätä tarkoitusta varten perustettujen yhtiöiden kautta.

muilla energialähteillä tuotetulla tai Suomen ulkopuolelta tuodulla sähköllä. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on arvioitu riittävästi vaikutuksia kotitalouksiin.

2.3 Ympäristövaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan vesilaissa ei ehdoteta säädettävän lupamääräysten tarkistamishankkeiden vireille panon aikataulusta tai kohteiden valintaa koskevista säännöksistä. Esitysluonnoksessa todetaan, että resursseja kohdennettaisiin kiireellisiin kohteisiin ja niihin vesistöihin, joissa saadaan suurin hyöty kalakantojen näkökulmasta. Ehdotettujen lainmuutosten katsotaan parantavan vaelluskalakantojen elinolosuhteita ja tuovan myönteisiä vaikutuksia myös muille kalalajeille, vesiekosysteemille laajemmin ja vesiluonnon monimuotoisuudelle.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen vaikutuksia kalakantojen elinolojen parantamiseen olisi hyvä tarkentaa. Esityksessä olisi esimerkiksi hyvä täsmentää, mitkä vaelluskalalajit voisivat erityisesti hyötyä ehdotetuista lainmuutoksista, jos tällaisen tiedon esittäminen on mahdollista. Esityksen tavoitteena on kuitenkin turvata uhanalaisia vaelluskalakantoja. Lisäksi esityksessä voisi antaa esimerkkejä siitä, millaisilla kalataloustoimenpiteillä olisi mahdollista saavuttaa parhaiten myönteisiä ympäristövaikutuksia pitkällä aikavälillä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu keskeisiä ympäristövaikutuksia. Esitysluonnoksen mukaan myönteiset ympäristövaikutukset voivat ilmetä muutamien vuosien kuluttua, mutta mahdollisesti jo nopeamminkin. Lisäksi esityksessä on tuotu esille esimerkiksi nollavelvoitelaitosten sähköntuotantoa korvaavan tuotannon vaikutuksia sähköntuotannon hiilidioksidipäästöihin.

2.4 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa käy ilmi, että ehdotettu sääntely on merkityksellistä muun muassa yhdenvertaisuuden, omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden näkökulmasta. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on tunnistettu esityksen kannalta keskeiset perusoikeudet. Vaikutusten arviointi on keskittynyt pääasiassa toiminnanharjoittajien tasavertaiseen kohteluun ja omaisuudensuojaan liittyvien seikkojen kuvaamiseen. **Arviointineuvosto ehdottaa**, että esityksen perusoikeuksiin kohdistuvat vaikutukset olisi hyvä tuoda esille omana alalukunaan vaikutusarviointia koskevassa jaksossa. Näin ne erottuisivat paremmin tekstistä.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu vesilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: OM039:00/2019), jonka oikeusministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 9.4.2026. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 22. huhtikuuta 2026

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Essi Römpötti

Erityisasiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.